

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

תורה שבעל פה

בית, חינוך ומשפחה

הוראות

א. משך הבחינה: שעה וארבעים וחמש דקות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה פרק אחד.

שאלת חובה	–	(15×1)	–	15 נקודות
שאלות בחירה	–	(17×5)	–	85 נקודות
סך הכול	–			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

יש לענות על שש שאלות סך הכול: על שאלה 1 – חובה, ועל חמש מן השאלות 2–10.

השאלות

שאלה 1 – שאלת חובה (15 נקודות)

ענו על שניים מן הסעיפים א–ג (לכל סעיף – $7\frac{1}{2}$ נקודות).

1. קידושין ונישואין

- א. (1) מהו ההבדל בין תפקיד העדים בקידושין ובין תפקיד העדים בעדות רגילה?
 (2) כתבו שתי פעולות שעל העדים לשים לב אליהן בקידושין.
- ב. (1) באיזה שלב במעמד החופה קוראים את הכתובה?
 (2) הסבירו מדוע קוראים את הכתובה דווקא בשלב זה.
 (3) במעמד החופה קוראים את שטר הכתובה, שהוא מסמך משפטי.
 מה אפשר ללמוד מכך על תפיסת הזוגיות על פי ההלכה?
- ג. (1) מתי מברכים "שבע ברכות", מלבד שבע הברכות שמברכים במעמד החופה?
 (2) מה הם שני התנאים שנדרשים כדי לברך שבע ברכות?

שאלות בחירה – ענו על חמש מן השאלות 2–10 (לכל שאלה – 17 נקודות).

בשאלות שבחרתם ענו על כל הסעיפים.

2. טובים השניים

- א. "אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים שבהן בנות ירושלים יוצאות... וחולות בכרמים" (תענית, פרק ד', משנה ח').
 (1) כתבו שני מאפיינים של הבגדים שלבשו בנות ירושלים במעמד זה.
 (2) כתבו את הנימוק של המשנה לאחד מן המאפיינים שכתבתם בתת-סעיף (1).
 (7 נקודות)
- ב. "ומה היו אומרות? בחור, שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך..." (תענית, פרק ד', משנה ח').
 (1) על פי המשך המשנה, ציינו דבר אחד שראוי לבחון כשבחרים בן זוג.
 (2) על פי מה שלמדתם, כתבו דבר נוסף שראוי לבחון כשבחרים בן זוג.
 (5 נקודות)
- ג. "על כן בהיותם נותנים השלמה זה לזה, יאהבו זה את זה כאשר נתבאר, כי הנותן יאהב".

(הרב אליהו דסלר, מכתב מאליהו, חלק א, עמ' 38–39)

- (1) הסבירו בלשונכם את ההנחיה של הרב דסלר לבני הזוג.
 (2) על פי הרב דסלר, ממה בני הזוג צריכים להימנע כדי שאהבתם לא תיפסק?
 (5 נקודות)

3. יצר ויצירה

- א. (1) לעיתים גברים ונשים שעובדים יחד יוצאים לבילוי משותף מטעם מקום העבודה.
על פי הרב יעקב אריאל, מהו החשש בבילוי כזה?
- ב. (2) על פי הרב יעקב אריאל, כתבו מקרה שבו מותר להשתתף בבילוי כזה.
(5 נקודות)
- ג. (1) "בתחילה היצר הרע מחטיא את האדם... ואחר כך שבא על דעתו לשוב, הוא מחליש דעתו..."
(ר' נחמן מברסלב, משיבת נפש)
על פי המשך דבריו של רבי נחמן מברסלב, כיצד היצר הרע מחליש את דעתו של האדם?
- ד. (2) מהי התפיסה הרעיונית שהציע רבי נחמן מברסלב כדי להתמודד עם המחשבה המוטעית שהיצר הרע מכניס באדם?
(6 נקודות)
- ה. (1) "כִּי שִׁבַּע יָפֹל צִדִּיק וְקָם" (משלי כ"ד, ט"ז).
הרב יצחק הוטנר הביא לפסוק זה שני פירושים ודחה אחד מהם.
(1) מהו הפירוש לפסוק זה שדחה הרב הוטנר?
(2) על פי הרב הוטנר, מהו הפירוש הנכון לפסוק זה?
(6 נקודות)

4. מחויבויות שבין איש לאשתו

- א. "אסור לו לאדם שישהא את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה" (בבא קמא פ"ט, ע"א).
על פי המשך דברי הגמרא, מהו הטעם להלכה זו? (3 נקודות)
- ב. (1) החתן מתחייב בכתובה בסכום כסף שמכונה "עיקר כתובה".
מהו הסכום, ומדוע נקבע סכום זה?
- ג. (2) במשך הדורות תיקנו חכמים שהחתן יתחייב בכתובה בסכום כסף נוסף.
מדוע תיקנו שהחתן יתחייב בסכום כסף נוסף, וכיצד מכונה סכום זה?
(10 נקודות)
- ד. מה הן שתי הפעולות שיש לעשות כדי לתת תוקף לכתובה? (4 נקודות)

5. בניית הבית

א. "דריש רבי עקיבא: איש ואשה, זכו - שכינה ביניהן, לא זכו - אש אוכלתן" (סוטה י"ז, ע"א).

הסבירו דרשה זו על פי מדרש האותיות של המילים "איש" ו"אשה". (4 נקודות)

ב. (1) כיצד מצוות הדלקת נרות שבת תורמת לשלום בית?

(2) "שלושה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה..." (שבת, פרק ב', משנה ז').

מה הם שלושת הדברים, וכיצד יש לומר אותם על פי הגמרא?

(8 נקודות)

ג. "נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אֶחָת וּשְׁמַח אֶת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לָקַח" (דברים כ"ד, ה').

מה שאל הרב משה צבי נריה על הציווי שבפסוק, ומהי תשובתו על שאלה זו? (5 נקודות)

6. מצוות עונה / קרבה בין האיש לאשה

- א. "אם אַחֶרֶת יִקַּח לוֹ אִשָּׁה, כִּסּוּתָהּ וְעֶנְתָּהּ לֹא יִגָּרַע" (שמות כ"א, י').
הסבירו שניים מן המונחים המסומנים בקו. (3 נקודות)
- ב. "האדם עובד את בוראו בגופו, באכילתו ובפעולה המינית" (הרב סולובייצ'יק, איש ההלכה, עמ' 209).
הרב סולובייצ'יק מציג שתי תפיסות עולם בנוגע למיניות, אחת מהן הוא שולל, ובאחרת הוא תומך.
הסבירו מהי התפיסה שהוא שולל ומהי התפיסה שהוא תומך בה. (6 נקודות)
- ג. "לבשר אחד" - הוולד נוצר על ידי שניהם, ושם נעשה בשרם אחד, לשון רש"י. ואין בזה טעם, כי גם הבהמה והחיה יהיו לבשר אחד בוולדותיהם" (רמב"ן, בראשית ב', כ"ד).
(1) על פי פירוש רש"י המצוטט ברמב"ן, הסבירו את הביטוי "והיו לבשר אחד".
(2) רמב"ן דוחה את פירוש רש"י. הסבירו מדוע.
(3) על פי המשך דברי רמב"ן, הסבירו כיצד רמב"ן מפרש את הביטוי "ודבק באשתו והיו לבשר אחד".
(8 נקודות)

7. טומאה וטהרה / סוגה בשושנים

- א. (1) "וְאִשָּׁה כִּי יִזְבֹּב זֶזֶב זֶזֶב יָמִים רַבִּים" (ויקרא ט"ו, כ"ה).
מדרש תנחומא מעלה קושיה בנוגע לביטוי "ימים רבים".
הסבירו את הקושיה של המדרש ואת תשובת המדרש על קושיה זו.
(2) "תניא, היה רבי מאיר אומר: מפני מה אמרה תורה נידה לשבעה?" (נידה ל"א, ע"ב)
כתבו את תשובתו של רבי מאיר על שאלה זו.
(6 נקודות)
- ב. האיסור לחיות חיי אישות עם אישה נידה נכתב בתורה בסמיכות לאיסור לשאת אחות. מה לומדים מסמיכות זו?
בתשובתכם הסבירו מהו הערך הנוסף של חיי הנישואין הנלמד מסמיכות זו. (5 נקודות)
- ג. הרב מרדכי אליהו מביא את דברי הגמרא: "זקנים הראשונים היו אומרים שלא תכחול ולא תפקוס ולא תתקשט בבגדים צבעוניים בזמן נידתה עד שבא רבי עקיבא ולימד..." (שבת ס"ד, ע"ב).
(1) הסבירו את המחלוקת בין זקנים הראשונים ובין רבי עקיבא.
(2) כיצד רבי עקיבא מנמק את דעתו?
(6 נקודות)

8. כיסוי ראש

א. " ופרע את ראש האשה' אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש, ולא נאמר אזהרה שלא יצאו בשערותיהן

מגולות" (הרב משה פיינשטיין, אגרות משה, אבן העזר, א', נ"ח).

(1) מהי ההלכה שלומד הרב משה פיינשטיין מן הפסוק "ופרע את ראש האשה", וכיצד הוא לומד זאת?

(2) הרב משה פיינשטיין מקל בהלכה זו. כתבו את הדעה המחמירה.

(7 נקודות)

ב. "עניינה של הצניעות אינו לחנוק את היופי הגשמי ואת האהבה הטבעית, אלא להפך..."

(הרב אליעזר מלמד, פניני הלכה, ליקוטים בענייני הלכה, עמ' 145)

(1) על פי הרב אליעזר מלמד, הסבירו מהי המטרה של הצניעות.

(2) על פי הרב אליעזר מלמד, הסבירו מדוע דווקא אישה נשואה חייבת בכיסוי ראש.

(5 נקודות)

ג. הרב יוסף צבי רימון כותב שמטרת כיסוי הראש היא כפולה. הסבירו את שתי המטרות. (5 נקודות)

9. גירושין

א. (1) הסבירו מהי מצוות ייבום ומהי מטרתה.

(2) מה הן שתי הפעולות שיש לעשות בקיום מצוות החליצה?

(3) מהי תקנת הרבנות הראשית בנוגע למצוות ייבום וחליצה?

(11 נקודות)

ב. (1) מהי אישה "עגונה", ומדוע היא מכונה כך?

(2) כתבו דוגמה אחת להלכה שנועדה להקל בהתרת אישה עגונה.

(6 נקודות)

10. התנהלותה של המשפחה

א. (1) מה ענה רבי אלעזר בן עזריה כשהציעו לו להיות נשיא?

(2) מה למד הראי"ה קוק ממשנתו של רבי אלעזר על ההתנהלות הראויה של מנהיג?

(6 נקודות)

ב. (1) איזו תחושה עלולה להתעורר באדם בעקבות הצלחה כלכלית?

(2) רבנו ניסים מדייק מלשון התורה "וְזָכַרְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הֵנִיךָ לָךְ כַּחַ לַעֲשׂוֹת חֵיל" (דברים ח', י"ח).

הסבירו מה למד רבנו ניסים מדיוק זה.

(5 נקודות)

ג. "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכיפורים..." (ביצה ט"ז, ע"א).

(1) מהי ההדרכה המעשית הנלמדת מציטוט זה?

(2) מה עלול לקרות למי שאינו נוהג על פי הדרכה זו?

(3) על פי המשך הגמרא, יש הוצאות שאינן קצובות לאדם מתחילת השנה.

כתבו דוגמה אחת להוצאה כזאת.

(6 נקודות)

בהצלחה!